

GvHD i tarm, nutritionsbehandling vuxen, HEM 13535

Innehåll

Syfte och omfattning.....	2
Bakgrund.....	2
Termer och förkortningar.....	2
Rekommendation.....	2
Nivå 1: Tarmvila	2
Nivå 2: Start per os	3
Sammanfattning av upptrappning	3
Nivå 3: Fortsatt upptrappning av fast föda.....	4
Förslag på livsmedel att prova vid nivå 3.....	4
Vid kronisk GvHD.....	4
Avsteg från beskriven rutin	4
Bra att veta	4
Hänvisningar	4
Dokumenthistorik	5
Bilaga 1. Schema för upptrappning per os, nivå 2	6

Syfte och omfattning

Beskriver upptrappningsrekommendationer av nutrition vid tarm-GvHD för vuxna patienter från och med 18 år vid HEM. Riktat sig till dietist och vårdpersonal vid HEM.

För barn <18 år, se [GvHD i tarm, nutritionsbehandling av barn 18483](#).

Bakgrund

GvHD är en komplikation som allogentransplanterade patienter kan drabbas av. Det innebär att det nya immunförsvaret försöker stöta bort det som är främmande; den nya kroppen. Symtom kan förekomma från hud, lever och mag-tarmkanal och tillståndet kan vara livshotande. Akut GvHD kan uppkomma inom de första 100 dagarna efter transplantationen. Det finns även en kronisk form av sjukdomen.

Gastrointestinala tecken kan var diarré, illamående, kräkningar, bukkramp, ileus, intestinala blödningar. Orala problem kan vara leukoplaki (vita slemhinnefläckar), slemhinneatrofi, rodnad, sår, muntorrhet.

Nutritionsbehandlingen innebär TPN och sedan en långsam introduktion av mat och dryck. Det kan ta flera månader innan patienten kan försörja sig helt med vanlig mat och dryck. Det är ytterst viktigt att förklara detta för patient och närstående inför start av nedanstående kostbehandling.

Termer och förkortningar

GvHD	Graft versus host disease
HEM	Sektionen för hematologi
Steatorré	Fettrik (gråaktig, glansig) avföring på grund av malabsorption av fetter
TPN	Total parenteral nutrition

Rekommendation

Vid tarm-GvHD bör dietist kontaktas så fort som möjligt och prover enligt provpaketet "Nutrition TPN före + utökat" tas.

När en patient påbörjar upptrappning per os ska patientansvarig sjuksköterska be beställningsansvarig undersköterska se till att det finns Elemental 028 EXTRA neutral samt Resource protein på HEM.

Nivå 1: Tarmvila

Total parenteral nutrition, anpassad efter patientens behov. Prover enligt provpaketet "Nutrition TPN 1g/v bör tas måndagar för uppföljning av nutritionsstatus.

Energibehov: basalbehovet x 1,3 dvs. 20 kcal x 1,3 = 26. Avrundas för enkelhetens skull till 25 kcal/kg kroppsvikt/dygn.

Proteinbehov: 1,5 g/kg kroppsvikt/dag.

Följ förändringar i avföringskonsistensen och dokumentera i journaltabell.

Nivå 2: Start per os

Mat per os startar när patienten inte har några eller minimala gastrointestinala kramper och mindre än 500 ml diarré per dag. Flytande laktosfri kost med lågt innehåll av fibrer och fett, 50 ml ges var 3-4:e timme (under dag- och kvällspass).

Utvärdera patientens symptom dagligen och om det fungerat bra med upptrappningen gå vidare till nästa steg. I annat fall stanna på aktuellt steg eller backa till föregående steg. Bilaga 1 används för att registrera intaget.

Produkter som används är:

- Elemental 028 EXTRA neutral, som är fri från gluten, laktos och mjölkprotein. 100 ml Elemental ger 89 kcal och 3 g protein.
- Resource protein (valfri smak) som är en färdigblandad mjölkbaserad näringsdryck med lågt innehåll av fett och laktos (glutenfri). 100 ml Resource protein ger 125 kcal.

Efter hand introduceras fast föda i liten mängd. Kosten behöver bara vara glutenfri om gastroenterolog ordinerat detta.

Komplettera alltid med parenteral nutrition för att täcka energi - och näringsbehov.

Utvärdera dagligen om den mängd energi patienten får av parenteral nutrition behöver justeras beroende på hur mycket patienten får i sig per os.

Sammanfattning av upptrappning

(Använd [Bilaga 1 Schema för upptrappning per os, nivå 2](#) i slutet av dokumentet för dokumentation).

Steg	Rekommendation
1	Elemental 028 EXTRA Neutral, 3 x 50 ml (30 ml pulver utspätt i vatten till 150 ml)
2	Elemental 028 EXTRA Neutral, 4 x 50 ml (60 ml pulver utspätt i vatten till 200 ml)
3	Elemental 028 EXTRA Neutral, 2x50 ml (30 ml pulver utspätt i vatten till 100 ml) Resource protein 4x50 ml
4	Elemental 028 EXTRA Neutral, 2 x 50 ml (30 ml pulver utspätt i vatten till 100 ml) Resource protein 4 x 50 ml 2 smörgåsrån/skorpor
5	Ett kokt ägg, te och 2 smörgåsrån/skorpor Resource protein 4 x 50
6	Ett kokt ägg, te 2 smörgåsrån/skorpor med tunt lager smörgåsmargarin och 1 skiva hårdost Resource protein 4 x 50 ml
7	Ett kokt ägg, te 2 smörgåsrån/skorpor med tunt lager smörgåsmargarin och 1 skiva hårdost Lunch: ½ portion skonkost utan grönsaker Resource protein 4 x 50 ml

Nivå 3: Fortsatt upptrappning av fast föda

Upptrappning av fast föda börjar när avföringen är formad och patienten inte har några gastrointestinala kramper. Små portioner med "skonsam", ej gasbildande mat med lågt innehåll av laktos, fibrer och fett var 3-4:e timme.

- Komplettera med Resource protein för att täcka energi- och näringsbehov.
- Introducera successivt mat med mer fett och fibrer, utgå från patientens önskemål. Introduktion av laktosinnehållande livsmedel bedöms tillsammans med dietist.
- Dietisten gör vanligtvis en individuellt anpassad lista för patienten i detta steg.
- Beställ liten portion skonkost eller annan "skonsam" mat utan grönsaker från menyn. Dietist kan hjälpa till med förslag.

Följ förändringarna och dokumentera i journal.

Förslag på livsmedel att prova vid nivå 3

- Kokt pasta, ris, potatis, laktosfritt potatismos
- Laktosfri risgrynsgröt, laktosfri mannagrynsgröt, laktosfri soppa
- Kokt eller ugnstillad fisk, fiskbullar, kyckling eller kött
- Vitt bröd, riskaka, corn flakes, skorpa, knäckebröd
- Konserverad frukt, banan
- Buljong, klar grönsakssoppa, nyponsoppa, blåbärssoppa, kräm
- Laktosfria mejeriprodukter, havredryck, sojadryck, risdryck
- Omelett, ägggröra, skinka, leverpastej
- Om patienten har ont i munnen: prova laktosfri timbalkost

Vid kronisk GvHD

Näringsdrycker vid viktnedgång och/eller otillräckligt näringsintag. Patienter med kronisk GvHD kan ha ett otillräckligt näringsupptag och kan behöva följas med prover ur provpaketet "Nutritionsstatus".

Om steatorré rekommenderas en viss fettreduktion och tillskott av fettlösliga vitaminer.

Avsteg från beskriven rutin

Vid avsteg från beskriven rutin bör orsaken dokumenteras i patientjournal i Cosmic.

Bra att veta

Elementarkost har ibland kallats för astronautkost men det uttrycket är förlegat.

Hänvisningar

Bloch, A. Nutrition management of the cancer patient. ASPEN Publication 1990, sid 205-208.

Charuas, P.M. The Clinical guide to Oncology. The American Dietetic Association 2000, sid 90-98.

Nutritionsbehandling vid tarm-GvH, Karolinska Universitetssjukhuset

[GvHD i tarm, nutritionsbehandling av barn 18483](#) (BOTbarn)

Dokumenthistorik

Version	Orsak / ändring	Datum
1 XD137	Författare: Christina Persson (dietist), Karin Blom Malmberg (VC, Klinisk nutrition).	2012-01-10
Version 2 XD137 till version 1 DP13535, se version 2 DP13535. 2013-03-26 till 2017-12-29		
2	Remiss behöver inte skrivas av läkare. Fast föda ca dag 4. Skorpa i stället för riskaka i upptrappning. Hårdost i stället för lagrad ost. Ändring av Resource-produkt. Gluten går bra. Tillägg förslag på andra livsmedel. Ändring av produkt.	2017-12-29
3	Utgången giltighetstid. Reviderad av dietisterna Anneli Jonsson och Mikaela Dietrichson. Daglig utvärdering. Steg istället för dag i schemat. Steg 7 lunch ändrad. Rubrik Steg 3: successiv upptrappning med mer fett och fibrer. Intro av laktos i samråd med dietist, beställning av liten portion skonsam mat utan grönsaker. Livsmedelsförslag tillägg: cornflakes, banan, omelett, äggröra. Rubrik Steg 4 borttagen.	2020-04-07
4	Elemental 028 -> Elemental 028 EXTRA. Nivå i stället för steg. Tabellen omgjord till sammanfattning och i stället en bilaga för dokumentation av intag som är journalhandling. Fler förslag på livsmedel för nivå 3. Rekommendation blodprover (provpaket för nutrition). Reviderad av dietisterna Anneli Jonsson och Mikaela Dietrichson. Granskare: Sölvi Vejby, Merete Adegunle, Kristina Carlson.	2023-03-21

Bilaga 1. Schema för upptrappning per os, nivå 2

Steg	Rekommendation	Blandning	Fördelas på X gånger med 3-4 timmars mellanrum dagtid	Kcal/protein
Steg 1	Elemental 028 EXTRA neutral	30 ml pulver utspädd i vatten till 150 ml	50 ml kl: _____ ☐ 30 kcal, 1 g protein 50 ml kl: _____ ☐ 30 kcal, 1 g protein 50 ml kl: _____ ☐ 30 kcal, 1 g protein	
Datum:				=
Datum:				
Datum:				
Datum:				
Datum:				
Steg 2	Elemental 028 EXTRA neutral	60 ml pulver utspädd i vatten till 200 ml	50 ml kl: _____ ☐ 45 kcal, 1.5 g protein 50 ml kl: _____ ☐ 45 kcal, 1.5 g protein 50 ml kl: _____ ☐ 45 kcal, 1.5 g protein 50 ml kl: _____ ☐ 45 kcal, 1.5 g protein	
Datum:				=
Datum:				
Datum:				
Datum:				

Steg	Rekommendation	Blandning	Fördelas på X gånger med 3-4 timmars mellanrum dagtid	Kcal/protein
Steg 3 Datum:	Elemental 028 EXTRA neutral Resource protein	30 ml pulver utspädd i vatten till 100 ml	50 ml kl: _____ ☐ 45 kcal, 1.5 g protein 50 ml kl: _____ ☐ 45 kcal, 1.5 g protein 50 ml kl: _____ ☐ 60 kcal, 5 g protein 50 ml kl: _____ ☐ 60 kcal, 5 g protein 50 ml kl: _____ ☐ 60 kcal, 5 g protein 50 ml kl: _____ ☐ 60 kcal, 5 g protein	
				=
Datum:				
Datum:				
Steg 4 Datum:	Elemental 028 Resource protein 2 smörgåsrån/skorpor	30 ml pulver utspädd i vatten till 100 ml	50 ml kl: _____ ☐ 45 kcal, 1.5 g protein 50 ml kl: _____ ☐ 45 kcal, 1.5 g protein 50 ml kl: _____ ☐ 60 kcal, 5 g protein 50 ml kl: _____ ☐ 60 kcal, 5 g protein 50 ml kl: _____ ☐ 60 kcal, 5 g protein 50 ml kl: _____ ☐ 60 kcal, 5 g protein Ätit rån/skorpa 1 ☐ 30 kcal, 0 g protein Ätit rån/skorpa 2 ☐ 30 kcal, 0 g protein	
				=

Steg	Rekommendation	Blandning	Fördelas på X gånger med 3-4 timmars mellanrum dagtid	Kcal/protein
Datum:				
Datum:				
Steg 5 Datum:	Ett kokt ägg, te och 2 smörgåsrån/skorpor Resource protein		Ätit kokt ägg, te ☐ 80 kcal, 7 g protein Ätit rån/skorpa 1 ☐ 30 kcal, 0 g protein Ätit rån/skorpa 2 ☐ 30 kcal, 0 g protein 50 ml kl: _____ ☐ 60 kcal, 5 g protein 50 ml kl: _____ ☐ 60 kcal, 5 g protein 50 ml kl: _____ ☐ 60 kcal, 5 g protein 50 ml kl: _____ ☐ 60 kcal, 5 g protein	
Datum:				=
Datum:				

Steg	Rekommendation	Blandning	Fördelas på X gånger med 3-4 timmars mellanrum dagtid	Kcal/protein
Steg 6 Datum:	Ett kokt ägg, te 2 smörgåsrån/skorpor med tunt lager smörgåsmargarin och 1 skiva hårdost Resource protein		Ätit kokt ägg ☐ 80 kcal, 7 g protein Ätit rån/skorpa 1 med pålägg ☐ 100 kcal, 3 g protein Ätit rån/skorpa 2 med pålägg ☐ 100 kcal, 3 g protein 50 ml kl: _____ ☐ 60 kcal, 5 g protein 50 ml kl: _____ ☐ 60 kcal, 5 g protein 50 ml kl: _____ ☐ 60 kcal, 5 g protein 50 ml kl: _____ ☐ 60 kcal, 5 g protein	=
Datum:				
Datum:				
Steg 7 Datum:	Ett kokt ägg, te 2 smörgåsrån/skorpor med tunt lager smörgåsmargarin och 1 skiva hårdost Lunch: ½ portion skonkost utan grönsaker Resource protein		Ätit kokt ägg ☐ 80 kcal, 7 g protein Ätit rån/skorpa 1 med pålägg ☐ 100 kcal, 3 g protein Ätit rån/skorpa 2 med pålägg ☐ 100 kcal, 3 g protein Ätit lunch ½ portion ☐ 50 ml kl: _____ ☐ 60 kcal, 5 g protein 50 ml kl: _____ ☐ 60 kcal, 5 g protein 50 ml kl: _____ ☐ 60 kcal, 5 g protein 50 ml kl: _____ ☐ 60 kcal, 5 g protein	=

Journalhandling. "Mätvärde".